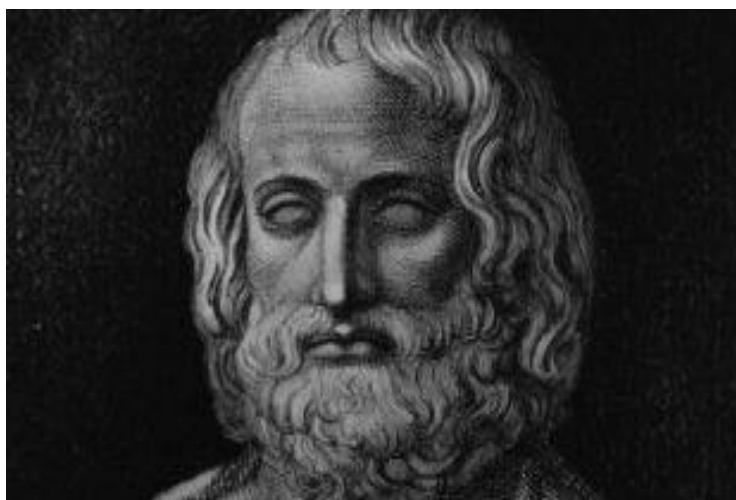

Nanj sem večkrat naletel na spletu, pred kratkim pri vsebini o Pejzistratu. Ker se mi zdi njegova zgodba zelo zanimiva, celo poučna, o njem napišem kakšno stran ali dve. Najprej pa drobec o otoku Sam(os)u, ki si ga je svoj čas kar prisvojil. Naseljen je že od neolitika (3 tisoč let pr. n. št.). Prvi kolonisti so bili Pelazgi, Feničani, Leležani in Karijci. V 6. stoletju pr. n. št. se je prav zaradi njega otok posebno proslavil. Spremenil ga je v močno pomorsko silo. V času njegovega vladanja je tam cvetela umetnost in znanost. Zgrajen je bil znameniti predor za vodovod skozi visoko goro in Herino svetišče, ki so ga eni imeli za eno od sedmih svetovnih čudes. Najbolj znani prebivalci Samosa so bili astronom Aristarh, basnopisec Ezop in matematik Pitagora. Zgodovino otoka Samosa preberemo na spletu, zgodbo o tiranu tega otoka pa lahko kar tukaj, ker je tu o njem še največ.

Polikrat s Samosa

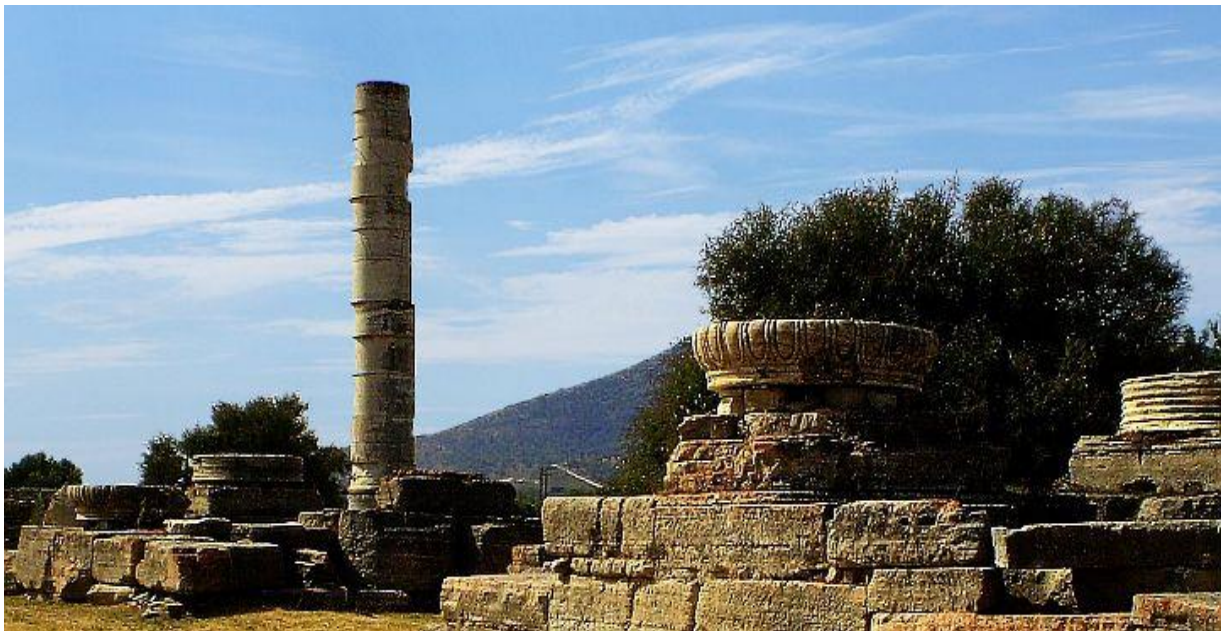
Polikrat (? , Grčija, 574 – Mikala, nasproti Samosa, Jonija, Turčija, 522 pr. n. št.), poznan po svojem silnem bogastvu, ki si ga je nagrabil z neusmiljenim gusarstvom po Egejskem morju; umrl pa je nasilne smrti.

Polikrat (Polykrates) je bil tiran grškega otoka Samosa v Egejskem morju tesno ob obali Male Azije, in sicer od leta 540 do leta 522 pr. n. št.

Kot grška državnica je otok Samos pripadal kraljestvu lidijskega kralja Kreza. Ko je perzijski kralj Kir Veliki premagal Kreza (ubit leta 547 pr. n. št.), so Lidijo pripojili Ahemenidskemu imperiju. Med Herinem festivalom leta 540 pr. n. št. so trije bratje, Polikrat, Pantagnot in Siloson s somišljeniki uprizorili državni udar. Zavzeli so citadelo v mestu Samosu in nad otokom prevzeli oblast.

Kmalu po prevratu je Polikrat ubil Pantagnota, Silosona pa pregnal z otoka (po Polikratovi smrti se je s perzijsko pomočjo vrnil na Samos in mu vladal do leta 479 pr. n. št.; op.: navajajo različne letnice) in si prigrabil vso oblast. Povezal se je z egipčanskim faraonom in prijateljem Amasisom II, ki mu je dal ogromno denarja, da je zgradil floto najmanj sto ladij s po 50 veslači in s po 10 strelci. Polikrat je s to floto sto pentekonterjev in vojsko 1 000 strelcev začel na veliko ropati ladje in otoke v Egejskem morju in mesta na jonski obali Male Azije. Tako je na primer premagal in oropal floti Lezbosa in Mileta in zasedel nekaj otokov.

Bil je neobzdrani in brezobzirni morski bojevnik ali razbojnik, nenasitni in pohlepni gusar, a prosvetljeni ali prosvetiteljski tiran. Kakor številni tirani je veliko pozornost posvečal umetnosti in znanosti. Na Samosu so se v času njegovega tiranstva sestajale znanstvene in literarne veličine, kot na primer slavni pesnik Anakreon iz jonskega Teosa, največji inženir antične Grčije Evpalin iz Megare in veliki starogrški matematik in filozof Pitagora. Na otoku so zgradili veliko Herino svetišče (Herajon), delno ohranjeno še do danes, eden prvih načrtno izkopani in najbolj znani antični gorski predor (Evpalinov tunel, dolžine 1036 m in ga danes obiskujejo turisti), ki je deloval kot akvadukt, pristaniški pomol v Pitagorionu, vladarsko palačo. Leta 522 pr. n. št. je Polikrat organiziral v čast bogu Apolonu proslavo, to je festival, znamenit po tem, kot navajajo nekateri zgodovinski viri, da so "Homerjevo odo Apolonu" komponirali prav za to priliko.

Herajon na Samosu – svetišče boginje Here; prvi od velikanskih samostojnih jonskih templjev.

Po Herodotovem pripovedovanju je Amazis II menil, da je Polikrat preveč obdarjen s srečo. Svetoval mu je, naj tisto, kar mu je najljubše in najvrednejše, odvrže nekje tam, kjer ne bo dostopno nobenemu človeku, da bi tako izgubil občutek sreče. Polikrat ga je poslušal in potem je daleč od obale v globoko morje odvrigel krasen smaragdni prstan, obložen z zlatom. Nekaj dni pozneje je neki ribič ulovil veliko ribo, ki jo je želel podeliti s tiranom. In medtem, ko so Polikratovi kuharji pripravljali ribo za jed, so v njej našli prstan. Polikrat, ki je verjel, da gre za božanski privid večne sreče, je to sporočil Amazisu, na kar je Amazis takoj prekinil prijateljsko zvezo z njim glede na to, da tako srečen človek lahko na koncu slabo konča in tako tudi njega potegne s seboj v nesrečo (to legendo različni avtorji različno pripovedujejo in čar te zgodbe je ravno v njeni različnosti; na koncu vsi različno povedo isto vsebino¹).

Verjetnejše pa je, da je do razpada prijateljske zveze prišlo zaradi Polikratovega novega zaveznitva s perzijskim kraljem Kambizom II. Ni znano, zakaj se je po smrti Kira Velikega, očeta Kambiza II, leta 530 pr. n. št., Polikrat obrnil k Perziji. Na vojni poziv novega perzijskega kralja za vojni pohod proti Egiptu je Polikrat poslal svojo močno floto. V posadke teh ladij pa je namestil može, ki jih je imel za politično nevarne. Kambizu II je sporočil, da naj mu jih "ne vrne". Toda ugotovili so Polikratovo namero, da se jih želi osvoboditi in da jih pošilja v gotovo smrt. Izgnanci so obrnili ladje nazaj proti Samosu, da napadejo brezobzirnega tirana. Čeprav so ga porazili na morju, niso uspeli zavzeti otoka. Preusmerili so se na grško kopno, se združili s Šparto in Korintom, ki sta potem napadla Samos. Po 40 dneh neuspešnega obleganja citadele so se tudi te moči umaknile. Polikrat pa je mirno vladal dalje in načrtoval nove vojaške poteze.

To, kar je prikrajševal drugim, sebi ni nikoli. Za sebe je recimo zadržal dečka, po imenu Smerdis. Ob nekem dogodku, ko je bil pesnik Anakreon tiranov gost, je bil pesnik tako navdušen nad mladeničevimi umskimi sposobnostmi, da mu je ponudil svoje prijateljstvo, Smerdis pa ga je sprejel,

¹ Herodot je o Polikratu zabeležil naslednjo legendo (ena od verzij). " Glede na to, da je Polikrata spremljala strašensko velika sreča, se je njegov prijatelj egipčanski faraon Amazis II zaskrbljeno zamislil, da tolikšna sreča res ne more trajati večno in da mora voditi v nesrečo, v pogubo. Zato mu je svetoval, da naj se odreče tistemu, kar naj bi najbolj pogrešal, da to odvrže stran tam, kjer ni možnosti, da to najdejo ljudje. Polikrat se je odločil za prstan, na katerem je nosil smaragdni pečat, obdan z zlatom. Odjadral je na odprto morje z ladjo, na kateri je bilo za pričo petdeset moških veslačev, in ko je bil daleč od otoka, je vrgel prstan v morje. Ko je prišel domov, mu ga je bilo zelo žal. Peti ali šesti dan potem je ribič Polikratu podaril veliko ribo. Tiranovi kuharji so ribo razrezali in v njej našli prstan. Polikrat je to povedal Amazisu. Ta pa je takoj prekinil prijateljstvo z njim, da mu ne bi bilo treba gledati, ko ga bo zadela težka nesreča."

Drugi to legendo še drugače povedo. Našel sem več različic. Poskusite napisati svojo različico.

je Polikrat postal zelo ljubosumen. In kako je reagiral? Takoj je zaukazal, da dečku ostrižejo njegove dolge lase.

Herodot je zabeležil tudi zgodbo o Polikratovi smrti. Na koncu vladanja Kambiza II so Špartanci pripravljali vojaški napad na Samos. Polikrat je potreboval nove prijatelje, na katere bi se lahko naslonil pri obrambi svojega kraljestva. Iskal jih je tudi pri Perzijcih.

Perzijski satrap Oret pa je načrtoval, da Polikrata ubije. Izmisлил si je, kako bo to naredil samo s pomočjo sla in prepričljive laži. Obvestil je Polikrata, da si je Kambiz II nagraabil ogromno bogastva in da ima na razpolago sredstva, ki bi naredila Polikrata za najmočnejšega grškega tirana vseh časov. Polikrata je to zanimalo, a je ponudbo sprejel zelo previdno. V odgovoru je zahteval od Oreta, da se srečata zaradi nadaljnjih razgovorov. Vendar je bil Oret bolj zvit in je Polikratovem slu pokazal velike lažne zaboje polne zlata, pod katerimi pa se je skrivalo navadno kamenje. Po povratku na Samos je sel obavestil svojega gospodarja, da ima Oret zares spravljeno in zanj pripravljeno neverjetno bajno bogastvo. Polikratovi svetovalci in preroki niso bili tako naivni, da bi verjeli Oretu in so Polikrata zelo opozarjali, da naj se ne sestane s Perzijcem. Kljub odsvetovanju je Polikrat odšel s svojim številnim spremstvom na usodno srečanje. Oret ni izgubljal časa. Takoj po srečanju je zajel Polikrata in njegove spremljevalce. Ubili so ga na zelo krut način in potem razčetrili. Od njega ni ostalo ničesar. Sreča je odplavala. Takšen je konec zgodbe o tem samoljubnem tiranu. In Amazis II ga je predvidel.

Na koncu pa še ena o Polikratu in Anakreonu. Našel sem jo celo med slovenskimi besedili (Drobne povesti).

Polikrat je podaril grškemu pesniku Anakreonu veliko vsoto denarja. Pesnik je sicer denar sprejel, a se je zaradi njega tako vznemirjal, da ni mogel spati marsikatero noč. Vrnil je Polikratu darilo z besedami: "Ta denar ne preplača nemira, ki mi ga povzroča."